

saul van messel

וְלֹדֶה לֹדֶה בִּי לֹדֶה לֹדֶה אֵף לֹדֶה לֹדֶה
הַמְּלָכָה: כִּילֹנְאָה כִּילֹנְאָה
לְשֵׁנָה הַבְּאָה בִּירוּשָׁלַיִם

רוּךְ אֲתָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ
הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

וְעוֹמֵה וְאֵד כִּי שׂוֹמֵר כְּבוֹדָךְ
כָּל זֶמַן מְרִיבְתָּךְ מִלְּרֵעֶךָ וְנָתַתְּ אֶת רֵיחַ כְּבוֹדְךָ
עַל צִנְרוֹת קִלְבֵּי אֲנֹכִי מִן הַמַּלְאָכִים הַמְּכַבְּדִים אֶת
דְרָגָתְךָ

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם
עַל הַגִּמְלוֹת וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן וְעַל
הַטְּבוּחַת הַשָּׁדָה וְעַל אֶרֶץ הַמְּדִינָה טוֹבָה
וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַגְּתִילֵת לְאַבֹתֵינוּ
לְאַבֹל מַפְרִיחַ וְלִשְׁבוּעַ מַטְוֵבָה רַחֵם יְיָ

het beloofde land

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל מְקוֹדְשֶׁךָ וְעַל
מִזְבְּחֶךָ וּבְגֵרֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קִדְשֶׁךָ
בְּמִתְרָה בְּיָמֵינוּ וְתַעֲלִינוּ בָּהּ וְשִׁמְתֵנוּ
בְּחֻקָּהּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם חַג הַמַּצּוֹת
הַזֶּה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי טוֹב וּמַטִּיב לְכָל יְהוָה
לֹדֶה עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל מְקוֹדְשֶׁךָ וְעַל
מִזְבְּחֶךָ וּבְגֵרֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קִדְשֶׁךָ
בְּמִתְרָה בְּיָמֵינוּ וְתַעֲלִינוּ בָּהּ וְשִׁמְתֵנוּ
בְּחֻקָּהּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וּבְיוֹם חַג הַמַּצּוֹת
הַזֶּה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי טוֹב וּמַטִּיב לְכָל יְהוָה
לֹדֶה עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן בְּרוּךְ אַתָּה
יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן:

joodse gedichten

het beloofde land

© 1968 by saul van messel
niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

saul van messel

het beloofde land

joodse gedichten

het wereldvenster / baarn / MCMLXVIII

*mijn spiegelbeeld
herkende mij
niet meer
en liet mij
staan*

*eerst later
zag mijn
lamp dat
ik was
uitgegaan*

credo

autobiografie
– korte samenvatting –

arm
geboren
en laf
heeft
door angsten verteerd
hun laagheid
hem
moed
geleerd

haast

ik steek
mijn hoofd
tussen de
wijzers van
de klok

er is mij
tijd
beloofd

voorkeur

beelden uit
dijken gehakt
beloven
zachter geheimen
dan rijmen
uit fijn zand
tot duinen
saamgestoven

vroeger

ieder spatje
herinnering
had hij
uitgeveegd

maar een
vingerafdruk
op een droom
werd hem
noodlottig

later

bij het slopen van een gedicht
in verband met het verkeer
heeft aan de binnenzijde
van een versleten woord
een oude recensent
verse bloeddruppels herkend
van een poeet
wiens naam men niet meer weet

elders zijn documenten gevonden
met wonden
van dezelfde kleur
zij worden eveneens hem toegeschreven

tot het schrijven van een biografie
is reeds opdracht gegeven

jeugd

altaar

warme zomermiddag
in de dorpsstraat
een man die
een koffer droeg
en mij een
straatnaam vroeg
meer was het niet:
ikzelf – die man – en die koffer

toch beschreef de hemel
offer van vreugd
in blauwe herinnering
van mijn jeugd

lot

na de oorlog
vernam ik
dat hij fout was

toen ik 10 jaar
oud was
vochten wij
op de vissersdijk

god weet het:
mijn moeder
had gelijk

ze hilde
die ene keer
maar niet
omdat ik
stout was

koopman (1922)

boven lage woningen
in onze straat
trok het onweer
naar oostelijk groningen

tot de avond was
mijn vader weggebleven
waarheen ging ik vanavond
naar hem toe

en zag hem
in de verte komen
hij was allang doodmoe
en al te kort in leven

afscheid

toen ik
na vele jaren
langs het huis kwam
waar ik geboren was

stond mijn
gestorven vader
zo duidelijk
achter glas

dat in verruklijke waan
ik niet meer
naar het kerkhof
durfde gaan

maar toen ik bleef staan
wenkte hij mij
voor het allerlaatst:
dit is voorgoed voorbij

schim

vader
was ik het wel
of was jij het
niet

schuin stak
je over
de hoed diep
in het hoofd
van mijn
lied

korte vrijdagmiddag

toen mijn vader
stierf zat ik
in de zesde klas

dat was ver
vóór ik
bij adwaita las

van koos die
weg mocht gaan
alleen en veel te vroeg

omdat het sjabbat
werd en hij een
scheldnaam droeg

bosstraat winschoten

nu is die sjoel
een christenkerk

jezus ligt er
begraven
onder een
joodse zerk

na de dood van god

misverstand

vanochtend heeft mijn god mij opgezocht
ik heb hem op de drempel laten staan
ik kon zijn wezen niet meer aan
en zei profaan :
ge weet toch aan mijn deur wordt niet gekocht

maar toen geduldig hij is blijven staan
ben ik tenslotte naar zijn huis gegaan
waar op de drempel van de hemelpoort
weerklonk dit woord :
de heer wordt liever niet gestoord

na de dood van god

als kind
wende
ik aan hem
als aan een
onbekende

na zijn
dood
blijf ik
aan hem gewend
als even
onbekend

eindelijk

toch nog
ontgoocheld
op gods graf
vroeg ik mij af

wie geeft
na zijn dood
heden ons
daaglijks brood

maar op het gras
rondom de kuil
besepte ik tevreden

dat god nu eindelijk
in de hemel was
niet meer beneden

bij inschrijving

twijfelen
aan god :
zijn waardij
erkennen

aan hem
gewennen :
het laagste
bod

bloedsprookje
karfreitag

lichaam zijn
van wit brood
en rode wijn

verteerd worden
in het avondmaal
der horden

die hun honger
stillen omdat gij
dat zoudt willen

grote verzoendag

de brug
naar het
verleden
voert mij
gebroken
terug naar
een heden
dat zich
weet gewroken

?

onzichtbaar
onder zijn huid
betastte hij onverlet
de striemen
van de riemen
van het gebed

ongekooïd
sprong hij
op een zalig uur
de vrijheid in
klom over de muur
gleed naar beneden
striede opnieuw
de huid van zijn verleden
onzichtbaar

bij zijn dood:
een zijn plichten
nimmer verzakende
jood

galoet

vooroordeel

het licht
verwijt
het duister
dat het
opzichtig
gaat
gekleed

bethlehem

in memoriam
martin luther king

jezus op kamers
hoor ik
in amsterdam
een vrouw
kijken naar
de kleur
van surinamers

dagje uit

gaat deze bus
naar auschwitz
vraag ik
de chauffeur
die mij van freiburg im breisgau
naar colmar
terug moet brengen

die dag is het
zo heet
dat men alles
niet meer zeker
weet

hoor ik een
oude vrouw in
plat Duits
mompelen
– met 4 D.M.
in de hand –:

de bus naar auschwitz
staat die niet
aan de overkant

het beloofde land

wij

naar 't oosten
staande
zitten wij
klem

diasporadisch
biddend
om de
herbouw van
jeruzalem

vastendag van ab

de tranen
van het goles
zijn gestold
vertelt de
folder van
het reisbureau

voor 1000
gulden kunt
gij u verblijden
aan 't strand
van tel aviv
in volheid van
de tijden

remigrant (jored) op pesach

na de seider
zong een
hese stem:

het vorig
jaar nog
in jeruzalem

allenby-brug

daar zie ik hagar
op een boogshot
in de wind

haar kind
van dorst
zien sterven

om het uur u
van late
erven

t-hora est

wegens gebrek
aan grondstoffen
is de joodse
gemeente te
leeuwarden
in 1964
opgeheven
lees ik
in de krant

maar de thora-rollen
boffen
die zijn in berlikum
bewaard gebleven
en in kleuren gefilmd
teruggebracht naar
het joodse
land

mét de belofte

de jongste dag

*er zijn scheuren ontstaan in de muren van de
portugese synagoge te amsterdam, die een gevolg
zouden zijn van het wegpompen van het grondwater
i.v.m. de tunnel trouw 7-5-1968*

*vastgesteld is, dat de scheuren niet ontstaan zijn
door het wegpompen van grondwater
de telegraaf 17-5-1968*

bazuingeschal doet
synagoge scheuren
in grondwater (of niet)

dat door
de deuren
van mijn ochtendblad

muren à la jericho
laat vallen
in een van joden
ontdane
tempelstad

enkele reis

op weg
naar mezelf
moest ik
plotseling
overstappen

maar ik wist
het waar niet
in de tijd

krijtwit
naar adem happend
conducteur
zei ik
ik ben mijn
kaartje kwijt

badend
in zweet
dacht ik
los van mijn as
het was
geen retour
dat is het enige
dat ik zeker weet

*afgescheiden
uit oerbestaan
ergens naar
toe gegaan
blijven de
woorden
woorden maar
met de ruggen
tegen elkaar*

inhoud

credo

- autobiografie 6
- haast 7
- voorkeur 8
- vroeger 9
- later 10

jeugd

- altaar 12
- lot 13
- koopman (1922) 14
- afscheid 15
- schim 16
- korte vrijdagmiddag 17
- bosstraat winschoten 18

na de dood van god

- misverstand 20
- na de dood van god 21
- eindelijk 22
- bij inschrijving 23
- bloedsprookje 24
- grote verzoendag 25
- ? 26

galoet

- vooordeel 28
- bethlehem 29
- dagje uit 30

het beloofde land

- wij 32
- vastendag van ab 33
- remigrant (jored) op pesach 34
- allenby-brug 35
- t-hora est 36
- de jongste dag 37
- enkele reis 38